

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тригуб Дарія Олегівна

Здобувач вищої освіти філологічного факультету
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Україна

Сокурєнко Валєнтина Володимирівна

Здобувач вищої освіти філологічного факультету
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Україна

Науковий керівник: Кисличєнко Вікторія Анатоліївна

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Спеціальної освіти»
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Україна

Мова є основним засобом спілкування між людьми. Вона дозволяє нам ділитися думками, почуттями, досвідом, а також отримувати інформацію від інших. Розвиток мовлення є одним із найважливіших етапів у житті людини. Він починається ще в ранньому дитинстві і триває протягом усього життя. Важливою сферою, на яку впливає розвиток мовлення є комунікативні здібності. А в свою чергу комунікативні здібності впливають на розвиток мовлення.

Проблемами вивчення комунікативних здібностей займалися такі вчені, як Л. Виготський, Ж. Піаже, Е. Хофштєтер, Г. Андрєєва та багато інших. На основі їх праць ми можемо визначити комунікативні здібності – як сукупність умінь і навичок, які необхідні для ефективного спілкування. Також, комунікативні здібності – визначаються як індивідуальні психологічні особливості особистості, які забезпечують ефективну взаємодію між людьми в процесі спілкування. Вони передбачають бажання і вміння соціального спілкування, обміну інформацією, вербального та невербального вираження емоцій за принципами взаємної ввічливості, тактовності, гуманності.[2]

Комунікативні здібності включають в себе такі аспекти, як:

- Вміння слухати і розуміти інших.
- Вміння чітко і зрозуміло висловлювати свої думки.
- Вміння налагоджувати контакти з іншими людьми.
- Вміння керувати своїми емоціями в процесі спілкування.

Комунікативні здібності тісно пов'язані з розвитком мовлення. Вони сприяють тому, щоб мовлення було більш ефективним та результативним. Наприклад, вміння слухати та розуміти інших сприяє розвитку фонетико-фонематичної сторони мовлення. Вміння чітко і зрозуміло висловлювати свої думки сприяє формуванню граматичної сторони мовлення. Вміння налагоджувати контакти з іншими людьми сприяє розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Вміння керувати своїми емоціями в процесі спілкування допомагає розвивати вміння емоційно забарвлювати мовлення.

Також, комунікативні здібності впливають на розвиток мовлення в таких аспектах:

- Розширення словникового запасу. У процесі спілкування людина стикається з новими словами та фразами. Це сприяє тому, щоб словниковий запас постійно збільшувався.

- Вдосконалення орфоепічної вимови. У процесі спілкування людина вчиться правильно вимовляти звуки та слова. Це допомагає їй говорити більш виразно та зрозуміло.

Для того, аби зазначені аспекти розвивались в межах вікової норми, комунікативні здібності також мають відповідати віковим нормам. Дослідженням вікових норм розвитку займалися такі вчені, як А. Леонтьєв, Д. Ельконін, А. Запорожець, О. Шматко, О. Удовиченко. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури, нами були виділені такі вікові норми розвитку комунікативних навичок:

0-2,5 міс – Одностороння комунікація, ініціатором виступає дорослий (мама, тато).

2,5 – 6 міс. – Продовжує переважати одностороння комунікація, з реакцією-відповіддю (посмішка, плач, тощо). Примітивні форми діалогу.

6 – 11 міс. – Даному етапу притаманні «лепетні діалоги». Вони характеризуються взаємодією за допомогою невербальних звукових засобів та не передають ніякої інформації.

9-14 міс. – Розвивається раннє сприйняття дітьми головних інтонаційно-комунікативних обрисів (питання, ствердження, спонукання) у мовленні дорослих

1 р. 3 міс. – Формується вміння слухати і розуміти інших. Дитина виконує будь-які доручення на усні прохання, розбирається у назвах навколишніх предметів, у назвах певних якостей предметів та їх оцінок: «велике, маленьке, хороше, погане». Паралельно розвивається фонемна диференціація.

До 2 років – Розвивається вміння керувати своїми емоціями в процесі спілкування. Дитина починає частіше цікавитися діями інших дітей, спілкується з ними емоційно, проявляє співчуття, віддає на прохання дорослого іншій дитині іграшку або виявляє протест – руховий, словесний, емоційний.

До 3 років – Розвивається вміння налагоджувати контакти з іншими людьми. у дитини з'являються різноманітні форми спілкування: під час гри малюк ділиться іграшками, враженнями, звертається з проханням, виражає відношення до дій іншого, дає поради, допомагає дітям.

У віці від **1 до 3 років** у дітей відбувається бурхливий розвиток мовлення. Вони починають активно використовувати слова для спілкування, розвивається розуміння мови. Діти використовують жестикуляцію та міміку для посилення своїх висловлювань.

3 – 6 років – У віці від 3 до 6 років словниковий запас дітей значно збільшується. Вони починають використовувати зв'язне мовлення, вчать використовувати різні мовні засоби для спілкування. Діти розвивають навички налагодження контактів з іншими людьми.

6-12 років – У віці від 6 до 12 років діти досягають повної мовної компетентності. Вони вчаться спілкуватися в різних ситуаціях, розвивають навички публічного мовлення, використовують мову для творчості. [1], [3], [4]

Як ми бачимо з таблиці, спілкування дитини із іншими є ключовою основою для розвитку як мовлення так і комунікативних навичок. Тобто ці дві сфери взаємопов'язані. Адже саме наявність комунікації сприяє розвитку мовлення. І в свою чергу рівень сформованості мовлення впливає на якість та кількість комунікації. А також на те на якому рівні будуть сформовані комунікативні здібності.

Висновки. Комунікативні здібності включають в себе такі вміння: слухати і розуміти інших; чітко і зрозуміло висловлювати свої думки; налагоджувати контакти з іншими людьми; керувати своїми емоціями в процесі спілкування. Це ті вміння які безпосередньо пов'язані з розвитком мовленням. Розвиток обох сфер за віковими

нормами сприяє гармонічному розвитку особистості. І навпаки відставання від вікових норм розвитку порушує розвиток особистості.

Список використаних джерел:

1. Андреева Г.М. Развитие мовлення у дітей з порушеннями мовлення. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 304 с.
2. Значення розвитку комунікативних навичок у дошкільнят. Електронний ресурс [URL]: <https://odesa7.irc.org.ua/news/12-31-03-28-05-2021/>
3. Одинцова А.С. Развитие комунікативних навичок у дітей із порушенням мовлення . – Суми 2020
4. Різун В.Л. Психологія розвитку мовлення. – К.: ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.